

بررسی فقهی و حقوقی

تخریب شخصیت

www.ketab.ir

سید محمد حسین هاشمی

سرشناسه

: هاشمی، سید محمد حسین، ۱۳۶۴-

عنوان و نام پدید آور : بررسی فقهی و حقوقی تخریب شخصیت / سید محمد حسین

هاشمی.

مشخصات نشر

: قم: اثر قلم، ۱۴۰۱.

مشخصات ظاهری

: ۲۵۴ ص. م. س ۵/۱۴×۵/۲۱؛

: ۸۵۰۰۰ ریال: ۵-۷۶-۷۹۵۹-۶۲۲-۹۷۸

شابک

وضعیت فهرست نویسی

: فیفا

یادداشت

: کتابنامه: ص. ۲۴۱-۲۴۵.

موضوع

: شخصیت (حقوق) -- ایران -- (Law) Personality

Iran شخصیت (حقوق) -- افغانستان (Law) -- Personality

Afghanistan افترا (فقه) Islamic Libel and slander

law حق صیانت از حریم شخصی -- ایران Privacy, Right of

Iran -- حق صیانت از حریم شخصی -- افغانستان -- فقه حنبلی -

حق صیانت از حریم شخصی (فقه) حقوق تطبیقی

رده بندی کنگره

: ۵۱۹KMH

رده بندی دیویی

: ۵۵۰.۱۳/۳۴۶

شماره کتابشناسی ملی

: ۸۹۶۲۰۶۰

بررسی فقهی و حقوقی تخریب شخصیت

تألیف: سید محمد حسین هاشمی

ناشر: اثر قلم

چاپ: احسان

نوبت چاپ: اول ۱۴۰۱

شمارگان: ۵۰۰ نسخه

شابک: ۹۷۸-۶۲۲-۷۹۵۹-۷۶-۵

ناظر چاپ: محمد احسانی

قیمت: ۸۵۰۰۰ تومان

صفحه آرای: خدمات کامپیوتری احسان

آدرس: قم، مجتمع ناشران، واحد ۲۳۷

شماره تماس: ۰۹۱۷۵۹۸۴۹۶۸ / ۰۹۱۳۴۵۱۶۲۴۲ / ۰۲۵-۳۷۸۸۴۲۶۷۸

فهرست مطالب

مقدمه ۱۳

فصل اول: مفاهیم و کلیات

مبحث اول: مفاهیم ۱۷

گفتار اول: تخریب در لغت و اصطلاح ۱۷

بند ۱: تخریب در لغت ۱۷

بند ۲: تخریب در اصطلاح ۱۸

گفتار دوم: شخصیت در لغت و اصطلاح ۲۰

بند ۱: شخصیت در لغت ۲۰

بند ۲: شخصیت در اصطلاح حقوق ۲۲

گفتار سوم: انگیزه ۲۴

بند ۱: انگیزه در لغت ۲۴

بند ۲: انگیزه در اصطلاح ۲۷

گفتار چهارم: قذف ۳۰

بند ۱: تعریف لغوی قذف ۳۰

بند ۲: تعریف فقهی قذف ۳۱

گفتار پنجم: افترا ۳۱

بند ۱: افترا در لغت ۳۱

بند ۲: افترا در اصطلاح حقوق ۳۲

مبحث دوم: تاریخچه تحقیق ۳۳

- گفتار اول: پیشینه جرم انگاری تخریب شخصیت در ادیان الهی ۳۳
- بند ۱: جرم انگاری تخریب شخصیت اشخاص در دین یهود ۳۴
- بند ۲: جرم انگاری تخریب شخصیت اشخاص در دین مسیحیت .. ۳۵
- بند ۳: جرم انگاری تخریب شخصیت اشخاص در دین زرتشت ۳۷
- بند ۴: جرم انگاری تخریب شخصیت در شریعت مقدس اسلام ۳۷
- الف: تحریم تخریب شخصیت در آیات قرآن کریم ۳۸
- ب: تحریم تخریب شخصیت در روایات معصومین علیهم السلام ۴۳
- گفتار دوم: جرم انگاری تخریب شخصیت در قوانین باستان ۴۸
- بند ۱: قانون اورنامو ۴۸
- بند ۲: قانون حمورابی ۴۸
- مبحث سوم: اقسام تخریب شخصیت به لحاظ انواع شخصیت ۵۰
- گفتار اول: تخریب شخصیت حقیقی از منظر فقه ۵۱
- بند ۱: فقه امامیه ۵۳
- بند ۲: فقه حنفیه ۵۶
- گفتار دوم: تخریب شخصیت حقیقی از منظر حقوق ۵۶
- بند ۱: حقوق موضوعه ایران ۵۹
- بند ۲: حقوق موضوعه افغانستان ۶۰
- گفتار سوم: تخریب شخصیت حقوقی از منظر فقه ۶۲
- بند ۱: تخریب شخصیت حقوقی از منظر فقه امامیه ۶۲
- بند ۲: تخریب شخصیت حقوقی از منظر فقه حنفیه ۶۹
- گفتار چهارم: تخریب شخصیت حقوقی از منظر حقوق ۷۰
- بند ۱: فرضی بودن شخصیت حقوقی: ۷۱

فهرست مطالب ۷

بند ۲: واقعی بودن شخصیت حقوقی	۷۱
شخصیت حقوقی در حقوق موضوعه ایران	۷۲
شخصیت حقوقی در حقوق موضوعه افغانستان	۷۴
فصل دوم: مصادیق و روش‌های تخریب شخصیت با اهداف سیاسی	
مبحث اول: ابزارهای تخریب شخصیت با اهداف سیاسی	۷۷
گفتار اول: تخریب شخصیت طرف مقابل برای رسیدن به قدرت	۷۷
گفتار دوم: تخریب شخصیت باانگیزه حزبی	۸۱
گفتار سوم: تخریب شخصیت سیاسی برای انتقام‌جویی از گذشته	۸۳
گفتار چهارم: تخریب شخصیت سیاسی باانگیزه نژادی و قومی	۸۹
بند ۱: تبعیض نژادی و قومی	۹۰
بند ۲: تعصب نژادی و قومی	۹۱
مبحث دوم: مصادیق تخریب شخصیت با اهداف سیاسی	۹۴
گفتار اول: نشر اکاذیب برای رسیدن به اهداف سیاسی	۹۴
بند ۱: عنصر قانونی نشر اکاذیب	۹۴
بند ۲: عنصر مادی نشر اکاذیب	۹۵
الف: رفتار فیزیکی	۹۵
ب: تحقق نتیجه	۹۶
بند ۳: عنصر معنوی	۹۷
گفتار دوم: شایعه‌پراکنی برای رسیدن به اهداف سیاسی	۹۷
گفتار سوم: قذف اشخاص با اهداف سیاسی	۱۰۰
بند ۱: قذف در حقوق ایران و افغانستان:	۱۰۰
بند ۲: الفاظ مجرمانه‌ی قذف	۱۰۱

- بند ۳: ارکان تشکیل دهنده جرم قذف ۱۰۳
- الف: رکن قانونی ۱۰۳
- ب: رکن مادی ۱۰۴
- ج: رکن معنوی قذف ۱۰۴
۱. علم مرتکب به معنای لفظ ۱۰۴
۲. قصد مرتکب در انتساب ۱۰۴
- بند ۴: شرایط تحقق جرم قذف ۱۰۵
- الف: روشن بودن قذف (انتساب) ۱۰۵
- ب: مشخص بودن مقذوف ۱۰۶
۱. حد قذف ۱۰۷
۲. مطالبه ای اجرای حد ۱۰۸
۳. تکرار در قذف ۱۰۹
- بند ۵: راه های اثبات قذف ۱۱۰
- الف: اقرار ۱۱۰
- ب: شهادت ۱۱۱
- بند ۶: شرایط قاذف و مقذوف ۱۱۲
- الف: شروط قاذف: ۱۱۲
- ب: شرایط مقذوف: ۱۱۲
- گفتار چهارم: افترا به طرف مقابل با اهداف سیاسی ۱۱۴
- بند ۱: ارکان تشکیل دهنده افترای قولی ۱۱۴
- الف: رکن قانونی ۱۱۴
- ب: رکن مادی ۱۱۵

فهرست مطالب ۹

۱. انتساب جرم به دیگری.....	۱۱۵
۱-۱. ابزارانتساب.....	۱۱۵
۲-۱. صراحت در انتساب.....	۱۱۶
۲. ناتوانی مفتری از اثبات جرم اسنادی.....	۱۱۷
ج: رکن معنوی.....	۱۱۹
بند ۲: افترا عملی.....	۱۲۰
الف: ارکان تشکیل دهنده افترای عملی.....	۱۲۰
۱. رکن قانونی.....	۱۲۰
۲. رکن مادی.....	۱۲۱
۳. رکن معنوی.....	۱۲۲
بند ۳: جرم افترا.....	۱۲۲
گفتار پنجم: توهین و هجو نمودن دیگران با اهداف سیاسی.....	۱۲۳
بند ۱: ارکان توهین ساده.....	۱۲۴
الف: عنصر قانونی.....	۱۲۴
ب: عنصر مادی.....	۱۲۴
ج: عنصر معنوی.....	۱۲۷
۱. سوءنیت عام.....	۱۲۷
۲. سوءنیت خاص.....	۱۲۷
هجو نمودن افراد دیگر.....	۱۲۸
گفتار ششم: افشای اسرار طرف مقابل با اهداف سیاسی.....	۱۳۰
بند ۱: افشای اسرار در حقوق.....	۱۳۲
بند ۲: افشای اسرار حرفه‌ای در قوانین اسلامی ایران.....	۱۳۳

- بند ۳: افشای اسرار در قانون افغانستان ۱۳۴
- الف: اموری مصرّح در قوانین افغانستان ۱۳۴
- ب: امور سرّی غیر مصرّح در قانون افغانستان ۱۳۶
- گفتار هفتم: استهزاء و تمسخر نمودن طرف مقابل با اهداف سیاسی ۱۳۷
- مبحث سوّم: شیوه‌های تخریب شخصیت با اهداف سیاسی ۱۴۰
- گفتار اوّل: نفی فضائل و سوابق ۱۴۰
- گفتار دوّم: تردیدافکنی یا شک سازی ۱۴۲
- گفتار سوّم: تصویرسازی ۱۴۳
- گفتار چهارم: دشمن سازی ۱۴۴
- گفتار پنجم: جعل سند و اخبار دروغین ۱۴۵

فصل سوّم: حکم فقهی و آثار حقوقی تخریب شخصیت با اهداف سیاسی؟

- مبحث اوّل: حکم تخریب شخصیت از منظر فقه امامیه ۱۴۹
- گفتار اوّل: حکم تخریب شخصیت حقیقی ۱۴۹
- بند ۱: حکم تخریب شخصیت حقیقی از منظر روایات اسلامی ۱۴۹
- بند ۲: حکم تخریب شخصیت حقیقی از منظر متون فقهی ۱۵۳
- گفتار دوّم: حکم تخریب شخصیت حقوقی ۱۶۰
- گفتار سوم: استفتائات کتبی در باره شخصیت حقوقی از مراجع عظام تقلید علیهم‌السلام ۱۶۳
- گفتار چهارم: ضرورت به تخریب شخصیت بعضی از افراد ۱۸۸
- مبحث دوّم: حکم تخریب شخصیت از منظر فقه حنفیه ۱۹۸
- گفتار اوّل: حکم تخریب شخصیت حقیقی از منظر فقه حنفیه ۱۹۸
- گفتار دوّم: حکم تخریب شخصیت حقوقی از منظر فقه حنفیه ۲۰۷

مقدمه

دین اسلام تمام ابعاد وجودی انسان، اعم از مادی و معنوی خصوصی و عمومی را مورد توجه قرار داده است. در این میان، فقه اسلامی به مسئله حیات مادی انسان و زندگی و اموال شخصی اهمیت بسیار قائل است؛ از جانب دیگر، به جنبه معنوی و شخصیت انسان‌ها مخصوصاً مؤمنین توجه بسیار دارد تا حدی که غیبت و تهمت و تخریب شخصیت انسان، گناهای از رزای شدیدتر دانسته شده است؛ زیرا از منظر دین اسلام شخصیت انسان، حیات واقعی او را می‌سازد، لذا حفظ آبروی مؤمن اهمیتش در ردیف خون او قرار گرفته است.

از آنجاکه تخریب شخصیت، جنبه‌های گوناگون دارد؛ گاه حرام است، گاه واجب؛ از جانب دیگر، گاه فردی است و گاه جمعی و گاه در مورد انسان‌های زنده است و گاه مرده؛ لذا ابعاد بسیاری پیدا می‌کند که همه این موارد جای بحث و تحقیق دارد.

از مواردی که تخریب شخصیت به صورت گسترده در آن انجام می‌گیرد، حوزه سیاست و قدرت است. از آنجایی که در حوزه سیاست، قدرت طلبی و رسیدن به مقامات حکومتی و موقعیت اجتماعی وجود دارد، به صورت معمول رقابت ناسالم شکل می‌گیرد، به همین خاطر آسیب‌های اخلاقی، حقوقی و فقهی بیشتر بر آن مترتب می‌گردد.

تضعیف کرامت، شرافت و حیثیت معنوی افراد و جریحه‌دار کردن اشخاص آبرومند را به وسیله تخریب شخصیت آن‌ها در دین اسلام از گناهان کبیره و نابخشودنی

شماریده شده؛ تا آنجا که اسلام برای آن مجازات شدیدی در نظر گرفته است. مطابق تعالیم اسلامی تخریب شخصیت اشخاصی حقیقی و حقوقی، به هرگونه، اعم از توهین، تمسخر، استهزاء، فحاشی، غیبت، بهتان، افتراء و نشر اکاذیب، هجو، قذف، سخن چینی، نقامی و فاش کردن اسرار و عیوب و قبایح دیگر را از جمله ی معاصی بزرگ و مخالف اخلاق اسلامی می داند. از آنجا که کنجکاوی و سوءظن به افراد می تواند سبب تخریب شخصیت آن ها شود، در آموزه ها و تعالیم دین مقدس اسلام بر تحریم چنین کنجکاوی و تجسس در زندگی شخصی مردم و آشکار ساختن عیوب و لغزش های آنان تأکید فراوان شده است. تا آنجا که اسلام قذف، سب و دشنام به دیگران را به این دلیل که باعث تخریب شخصیت افراد سیاسی و اجتماعی می شود به شدت مذموم و آن ها را جزو معصیت ها و گناهان کبیره دانسته است.

در اختتام سپاس بی انتها آفریدگاری را که حیاتم در اراده او و توفیقاتم، نظر لطف و عنایت اوست. و نیز وظیفه خود می دانم از تمامی عزیزانی که در طول^۱ تحقیق با راهنمایی و عنایاتشان بر غنای تحقیق و پژوهش حاضر افزودند، قدردانی کنم. مراجع عظام تقلید که در جواب استفتاء در خصوص تخریب شخصیت حقوقی بنده را مورد عنایت خویش قرار داده اند، و اساتید ارجمندم خصوصاً حضرت حجت الاسلام والمسلمین دکتر کریمی نیا رحمته الله و حجت الاسلام المسلمین سید محمد مجتهدی رحمته الله و جامعه المصطفی رحمته الله العالمیه که مجوز چاپ برای این کتاب را صادر نمودند، از پدر و مادر، خانواده، اخوی عزیزم، حجت الاسلام سید میرحسین هاشمی و دوستان گرامی حجج اسلام سید حسن مصباح و سید محمد سعید ناطقی که به نحوی در این تحقیق راهگشایم بودند؛ تقدیر و تشکر و سپاس به عمل می آید.

حاج سید محمد حسین هاشمی بلخابی

تابستان ۱۴۰۱